

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Nieuwbouw Kerncentrales
Postbus 111
9200 AC Drachten

Wilhelminadorp, 26 juni 2025

Kenmerk: RW/MP/25089
Betreft: Reactie cNRD Nieuwbouw Kerncentrales

Beste heer of mevrouw,

De concept-NRD Nieuwbouw Kerncentrales ligt van 16 mei 2025 tot en met 26 juni 2025 ter inzage. Het Zeeuwse Landschap maakt graag van de mogelijkheid gebruik om hierop een zienswijze in te dienen.

Het Zeeuwse Landschap reageert niet op de afwegingen en keuze van kernenergie als energiebron, maar is wel kritisch op de impact op de omgeving die kerncentrales met zich meebrengen, in zowel de bouwfase, de gebruiksfase als de ontmantelingsfase van de kerncentrales. Onze verdere reactie zal zich dan ook daarop richten.

Cumulatieve effecten worden onvoldoende integraal afgewogen

Het Zeeuwse Landschap maakt zich ernstig zorgen over de cumulatieve effecten van alle provinciale en rijksinpassingsplannen in het kader van de energietransitie en de plannen van Defensie op natuur, landschap en landschappelijk erfgoed in Zeeland.

Naast de komst van 2, of zelfs 4, nieuwe kerncentrales wordt elk van de voorgestelde locaties geconfronteerd met een groot aantal projecten van grote omvang, waaronder grote nationale energieprojecten.

De cumulatieve effecten op landschap, natuur, (landschappelijk) erfgoed en ruimtegebruik worden onvoldoende integraal inzichtelijk gemaakt en afgewogen.

Wij pleiten voor een integrale en gebiedsgerichte benadering waarin nut, noodzaak, onderlinge samenhang en cumulatieve impact van projecten integraal en transparant worden beoordeeld en inzichtelijk gemaakt.

Daarnaast verzoekt Het Zeeuwse Landschap dringend om af te zien van een voorkeurslocatie in Zeeland als blijkt dat de (cumulatieve) effecten op natuur, landschap en erfgoed (te) groot zijn.

Ecologie gaat niet alleen over individuele soorten en gebieden maar vooral over samenhangende ecosystemen

In de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau staat beschreven welke milieuaspecten worden beoordeeld. Over ecologie staat summier beschreven dat gekeken wordt naar effecten op beschermde soorten en beschermde gebieden. We willen u eraan herinneren dat ecologie verder gaat dan individuele soorten en habitats, maar juist ook gaat over de onderlinge relaties tussen soorten en gebieden, met andere woorden: het ecosysteem. We vertrouwen erop dat in de beoordeling ook hier nadrukkelijk naar gekeken wordt. Waarbij tevens rekening gehouden wordt met het risico op verminderde natuurkwaliteit als gevolg van externe werking door werkzaamheden, op korte én lange termijn.

Effecten op estuariene en mariene ecosystemen moeten nadrukkelijk onderdeel uitmaken van het beoordelingskader

Alle voorgestelde locaties voor kerncentrales grenzen aan Natura 2000-gebieden die tevens zijn aangewezen als wetlands, die internationaal beschermd worden door het internationale Ramsar-verdrag. Stuk voor stuk belangrijke en waardevolle natuurgebieden op wereldschaal.

De impact van koelwaterinname en -lozing op deze wateren is potentieel desastreus voor het estuariene en mariene ecosysteem. Naast de toetsing naar alle andere effecten op ecologie vragen wij dan ook specifiek en nadrukkelijk aandacht voor de effecten op deze ecosystemen en verzoeken u om dit op te nemen in het beoordelingskader. Daarbij verzoeken we ook om een toetsing aan de Kaderrichtlijn Water op te nemen in het beoordelingskader.

Benodigde aanpassing aan energie-infrastructuur moet onderdeel worden van de effectbeoordeling in plan-MER

De door een kerncentrale opgewekte energie moet via het energienetwerk gedistribueerd worden. Op sommige voorgestelde locaties is het huidige energienetwerk hiervoor niet toereikend en is uitbreiding nodig, bijv. door de aanleg van extra hoogspanningsverbindingen met grote impact op de omgeving. Wij verzoeken u om deze benodigde uitbreidingen mee te nemen in de toetsing in de plan-MER en onderdeel uit te laten maken van de afweging voor een voorkeurslocatie.

Effecten van de bouwfase zijn aanzienlijk en moeten daarom al meegewogen worden in de keuze voor het voorkeursalternatief

Over de bouwfase blijven in de fase van het plan-MER onzekerheden, omdat de bouwfase pas uitgewerkt wordt na keuze voor het voorkeursalternatief. Dit betekent dat de effecten van de bouwfase en de impact op de omgeving slechts beperkt meegewogen worden in de keuze van het voorkeursalternatief. Gezien de omvang van de extra benodigde ruimte (60-70 ha) voor de bouwfase én de duur van de bouwfase van 10-15 jaar is dit onbegrijpelijk! We verzoeken dan ook om ook al in de plan-MER fase gedetailleerd onderzoek te doen naar de bouwfase en de impact daarvan op de omgeving, én om dit mee te nemen in de afweging voor een voorkeurslocatie.

Natuur is niet (tijdelijk) te verplaatsen

Natuur is geen object, maar een samenhangend ecologisch systeem dat door de tijd heen ontwikkelt. En waarvan de basis, de ondergrond, de resultante is van een veelal eeuwenlange ontwikkeling. Juist de samenhang tussen abiotiek en biotiek is een evenwichtsrelatie die tot op microniveau gegroeid is en dus niet zomaar maakbaar is, laat staan tijdelijk. Natuur en natuurgebieden zijn dus nadrukkelijk niet zomaar tijdelijk te verplaatsen. Het gemak waarmee hierover gecommuniceerd wordt stoort ons. Zeker gezien het feit dat de natuur in Nederland onder grote druk staat. We verzoeken het Ministerie dan ook om spaarzaam en zorgvuldig om te gaan met bestaande natuurgebieden (zowel Natura-2000 als Natuurnetwerk Nederland) en zorgvuldige afwegingen te maken bij de keuze voor een voorkeurslocatie. Wat Het Zeeuwse Landschap betreft is de impact op natuur een zwaarwegend criterium.

Participatieproces ten aanzien van locatie Terneuzen is onzorgvuldig en ontoereikend

Het Zeeuwse Landschap maakt ernstig bezwaar tegen de wijze waarop het participatieproces is verlopen, met name ten aanzien van de locatie Terneuzen. In het oorspronkelijke waarborgingsbeleid uit 1986 zijn 32 potentiële locaties voor kerncentrales geïnventariseerd. Na een breedvoerig proces van trechters bleven in de VenP van 2024 slechts twee locaties over: Borssele en Maasvlakte I. Deze locaties zijn onderwerp geweest van publieke consultatie en participatie.

In de nu voorliggende cNRD is het aantal locaties echter uitgebreid naar vijf, waaronder Terneuzen. Deze locatie is in geen van de eerdere beleidsdocumenten of participatierondes als optie genoemd. Terneuzen is zelfs in 1986 niet als potentiële locatie voor kernenergie aangemerkt. Het feit dat deze locatie nu

plotseling wordt geïntroduceerd, zonder dat lokale overheden, inwoners en maatschappelijke organisaties de gelegenheid hebben gehad om hierop te reageren, achten wij onzorgvuldig en ontoereikend.

Het Zeeuwse Landschap voorziet aanzienlijke risico's voor kwetsbare natuurgebieden in de omgeving, waaronder de Westerschelde, het Paulinaschor, de Braakman, de Plaskreek en de Inlagen Hoofdplaat. Deze gebieden zijn ecologisch waardevol en verdienen bescherming.

Het Zeeuwse Landschap maakt zich ernstige zorgen over de aantrekkende werking op nieuwe industrie van (eventuele) nieuwe kerncentrales in Zeeuws-Vlaanderen. Nu al horen we geluiden dat door eventueel nieuwe kerncentrales onvoldoende ruimte zou zijn voor nieuwe industrie. Specifiek de sprong vanuit het Oosten over de Braakman naar de Paulinapolder in West Zeeuws Vlaanderen betekent grootschalige aantasting van het nu nog open agrarische landschap. Daarmee zou het hek van de dam zijn voor verdere industrialisering van dit gebied.

Zoals hierboven ook al genoemd: wij pleiten voor het zorgvuldig omgaan met natuurgebieden en open agrarisch gebied in Zeeuws-Vlaanderen!

Wij verzoeken u daarom dringend om:

- Volledige transparantie over de motieven, onderbouwing en criteria die hebben geleid tot de uitbreiding van het aantal onderzochte locaties van twee naar vijf, en waarom Terneuzen daarin is opgenomen.
- De locatie Terneuzen niet verder in procedure te brengen zonder een volwaardige, integrale en transparante participatieronde.
- Een aanvullende integrale effectenanalyse voor wat betreft natuur, landschap en erfgoed op te stellen specifiek voor de regio Terneuzen en de (eventuele) integrale effecten op andere regio's.
- Lokale belanghebbenden alsnog actief te betrekken bij de besluitvorming.

Mitigerende en compenserende maatregelen moeten goed én op tijd uitgevoerd zijn

Wanneer sprake is van mitigerende en compenserende maatregelen is het van belang dat deze tijdig (lees: vóór aanvang van andere uitvoeringswerkzaamheden t.b.v. de kerncentrales) uitgevoerd en effectief zijn. We verzoeken het Ministerie dan ook om hierop toe te zien. Helaas moeten we te vaak constateren dat bij grote projecten de mitigerende en/of compenserende maatregelen te laat, niet conform afspraak, of zelfs helemaal niet uitgevoerd worden.

(Cumulatieve) potentiële effecten van alle plannen (op provinciaal, rijks en defensie gebied) voor Zeeland overzichtelijk in beeld brengen

Het Zeeuwse Landschap verzoekt u vriendelijk doch dringend de cumulatieve effecten op natuur, landschap en erfgoed van deze plannen op overzichtelijke wijze in beeld te brengen. Ook verzoekt Het Zeeuwse Landschap om duidelijk inzichtelijk te maken waar en hoe deze plannen en effecten in Zeeland zullen landen. Het is essentieel dat inwoners van Zeeland een helder beeld krijgen van de gevolgen van alle plannen die in Zeeland mogelijk gaan worden uitgevoerd. We begrijpen dat het nog niet duidelijk is waar alles precies gerealiseerd wordt. We verzoeken echter om een zo duidelijk mogelijke overzichtskaart van Zeeland op te stellen waarin alle geplande provinciale, rijks- en Defensieplannen zijn weergegeven, zodat de inwoners van Zeeland een duidelijk beeld krijgen van wat er mogelijk op hen afkomt.

Aanvullende specifieke vragen en aandachtspunten

Afgezien van bovenstaande, verzoeken we u dringend om onderstaande specifieke punten ook in het onderzoeksvoorstel (cNRD) mee te nemen:

- Koelwater: wat zijn de effecten op natuur, landschap en landschappelijk erfgoed van het onttrekken van grote hoeveelheden koelwater uit de Westerschelde?

- Wat zijn de effecten op natuur, landschap en landschappelijk erfgoed van de temperatuurstijging door het lozen van het koelwater in de Westerschelde?
- Wat zijn de effecten van het onttrekken en lozen van koelwater op en in het leven in de Westerschelde?
- Wij verzoeken u de (in)directe en cumulatieve (a)biotische effecten van de diverse koelwaterlozingen en onttrekkingen in en uit de Westerschelde mee te nemen in MER en integrale effecten analyse (IEA).
- Wat is de landschappelijke impact van de vestiging van arbeidsmigranten inclusief voorzieningen tijdens de bouw- en gebruiksfase van de kerncentrales?

Rust, ruimte en openheid zijn unieke Zeeuwse eigenschappen. De waarde van natuur en landschap voor het welzijn en de gezondheid van mensen is, nog afgezien van de intrinsieke waarde van natuur, landschap en erfgoed, zeer groot. Wij verzoeken u dringend om deze onbetaalbare waarden als een zwaarwegend criterium mee te nemen in de afweging.

Met vriendelijke groet,

Rob van Westrienen

Directeur-bestuurder
Het Zeeuwse Landschap